Hegel Oğullarının Siyasetle İmtihanı

Yasin Aktay

Cumhurbaşkanı Erdoğan geçtiğimiz günlerde "Kürt sorunu yoktur." diyerek aslında Kürt sorunu konusunda bizzat kendi eliyle kat edilen yolun tartışmasız önemli bir aşamasını göstermiş oldu. 2002 yılında devraldığı Türkiye'de Kürt sorunu vardı, ama görmezden geliniyor, Kürt diye bir unsurun varlığı inkâr ediliyor, Kürtler belli bir resmî ideolojik kimlik uğruna asimile ediliyordu.

Gerçi bu asimilasyona maruz kalan sadece Kürtler değildi ve asimilasyonun hedefi aslında zannedildiği gibi bir Türkleştirme de değildi. Zira bu asimilasyoncu politikanın hedefinde bizzat Türklüğün kendisi de vardı. İşin başından itibaren yaratılmaya çalışılan bambaşka bir kimlik idi. İslami özünden saptırılmış bir Türklük bizatihi asimile edilmiş, Türklükten uzaklaştırılmış bir kimlik idi. O yüzden Türkiye'de asimilasyonun tek hedefinin Kürtler olduğu düşüncesi, esasen, tashih edilmesi gereken bir düşüncedir. Yine de kabul ediliyor ki bütün bu asimilasyon politikalarından Kürtlerin payına daha farklı ve daha büyük bir pay düşmüştü. Bu payın içinde Kürtlere yönelik doğrudan devlet şiddeti, yasakları, baskısı ve işkencesi de vardı.

AK Parti daha kurulduğu gün itibariyle bu politikalara bakışını ve çözüm önerilerini ortaya koydu. Kurulduğu esnada yazılan parti programı bu öne-

atıf/citation: *tezkire: düşünce, siyaset, sosyal bilim dergisi*, sayı 52, nisan 2015, s. 19-25.

rileri çok açık bir biçimde içeriyor. Bugün gelinen noktada özellikle Kürt sorununun teşhisi ve tedavisi konusunda ortaya konulmuş olan politikaların hepsi bu programda önceden ifade edilmiştir.

Bugün Nevruz bayramı kutlamalarının da şahit olduğu üzere, bu politikaların sonucunda, sorunu doğuran yasaklar ile asimilasyon ve demokrasi açığı tamamen giderilmiştir. Dolayısıyla bunları gerçekleştirmiş bir lider olarak bugün "artık Kürt sorununun olmadığını" bütün gururuyla, övüncüyle haykırma hakkına sahiptir Erdoğan.

Hiç de kolay olmadı. Baldıran zehri içmiş olma riski vardı. Statükoyu karşısına almayı gerektiriyordu. Aldı ve onu yendi. Ağır bir siyasi bedel ödeme riski vardı. O riski de aldı. Sırf bu ülkede insanlar insanca yaşasın, insanlık onuruna yaraşır bir biçimde kendi dilleriyle, kültürleriyle, kimlikleriyle, ifade özgürlükleriyle var olabilsinler diye verilen mücadelenin sonucunda bugün inanılması zor bir noktaya gelmiş bulunuyoruz.

Bu noktada, Kürt sorununun (artık) var olmadığını söylemenin, doksanlı yıllarda veya daha önceki yıllarda aynı sözü söylerken kast edilen anlamla hiç bir alakası yok. Selahattin Demirtaş ve HDP çevreleri büyük bir iştahla bu sözün üzerine atılıp "İşte Erdoğan'ın hâlâ doksanlı yılların devletçi zihniyetinden çıkmamış olduğunun kanıtı." diye sarılmakta gecikmediler.

Oysa söz, bağlamı içinde ve söyleyenin şahsında bir anlam kazanır. Öncelikle sözün anlamı, bağlamı içinde belirlenir yani. Bugünün bağlamında söylenen bu söz ile doksanlı yılların bağlamında söylenen söz arasında hiç bir bağlantı yoktur.

Bir de söyleyenin şahsında apayrı anlamlar taşır. Bunu başkası söylediğinde anlamı gerçekten inkârcılıktır. Ama Erdoğan söylediğinde, arkaplanında Kürt meselesine dair 12 yılda yaptığı "sessiz devrim"in bir özetini sunmuş olur. Bugün Kürt sorunu kalmamıştır, çünkü özü itibariyle bir dil ile, yani Kürtçe ile bağlantılı olan bu sorun, Kürtçe üzerindeki bütün yasakların kaldırılması suretiyle bitirilmiştir. Bugün devlet eliyle en kaliteli Kürtçe yayınlar yapılmakta, üniversitelerde Kürt dili ve edebiyatı bölümleri açılmakta, bütün ilk okullarda seçmeli ders olarak okutulmakta ve Kürtçe eğitim veren okullar da açılabilmektedir.

Selahattin Demirtaş, "Madem Kürt sorunu yoktur, çözüm süreci için bu kadar adımlar neden atılıyor?" diye sorunca, aslında "Kürt sorunu" kavramının kendisi için nasıl bir sermayeye dönüşmüş olduğunu ifşa ediyor sadece.

Oysa açıkça tekrarlıyoruz: çözüm süreci ayrı, Kürt sorunu ayrıdır. Kürt sorunu çözülmüştür ve bu, bütün milleti muhatap almak ve işin içine katmak suretiyle AK Parti tarafından çözülmüştür. Bu sorunun çözümünde PKK'nın da onun siyasi uzantılarının da bir katkısı değil sürekli engellemesi ve yavaşlatması sözkonusu olmuştur. Kürt sorunundan geriye kalan bir şey varsa, onun da çözümünün muhatabı veya adresi PKK veya HDP değil yine bütün unsurlarıyla Türkiye halkıdır.

Çözüm sürecinin konusu ise Kürt sorunu değil, şiddet sorunudur. Bugün Kütlerin bir şiddet sorunu, bir PKK sorunu vardır. Kürtlerin canını da, malını da, haysiyetini de elbette PKK'dan daha fazla kendine dert eden bir devlet vardır artık. Demirtaş, Kürtçü siyasetçiler ve Türkiye'de kendisini "sol" olarak adlandıran ya da öyle zanneden bir kesim Kürt sorununun ilelebet bir "sorun" olarak payidar kalmasını isterler. Sorun tamamen çözülse bile bir şekilde sorun söylemini sürdürmeye çalışacaklar, çünkü bu sorunun nasıl bir geçim kaynağı olduğunu çok iyi biliyorlar. Bir geçim kaynağından mahrum bırakılma ihtimalini sevmiyorlar. Sorunun varlığı politik kazancın da garantisidir.

O yüzden, sorunun çözülmüş olmasının kendilerini nasıl sudan çıkmış balığa döndüreceğini görüyorlar. Hele bir de sorunu kendilerinin değil de Erdoğan ve siyasi hareketinin çözmüş olması hiç de kolay kabullenebilecekleri bir şey değil. Belki başkasının değil ama, Erdoğan'ın "Kürt sorunu yoktur." demeye yerden göğe kadar hakkı vardır. Sorunu parçası olanlarsa sorunun bitmesiyle kendi yok oluşlarını görüyorlar. O yüzden sorunu derinleştirmenin yolunu arar dururlar. Kabul etmek gerekir ki, yaratıcı oldukları tek konu da zaten orijinal sorun alanları üretmek. Bu Türkiye'de Kürt siyaseti için de kendisini "sol" zanneden siyaset ve düşünce için de geçerli bir durum.

"Hegel-oğulları ile İbrahim-oğulları Arasında Siyaset ve Tarih"

Bugünün siyasetini veya toplumsal gerilimlerini sınıf temelli analizlerle yorumlayıp açıklamamız mümkün müdür? Doğrusu böyle bir soru için bile bir hayli gecikmiş durumdayız. Dünya Karl Marx'ın bütün tarihsel çatışmaları sınıf eksenli bir dinamiğe indirgediği 19. yüzyılın şartlarından çok farklı bir yere gelmiş bulunuyor. Buna rağmen Türkiye'de sol çevrelerin sınıf nostaljileri hâlâ zaman zaman depreşir. Garip bir biçimde kendi kavgalarının sınıfsal bir kavga olduğunu zannederler de kime karşı ve kiminle hangi safta durduklarına dönüp bakmayı akıl etmezler bile.

Gezi hadisesi bu trajikomik görüntüyü sınırsızca üretip herkesin gözünün içine soktuğu hâlde buna bile gözleri açılmadı. Türkiye'nin finans kapitalistlerinin, hatta çevre katliamcılarının birer solcu militan gibi Türkiye'nin görmüş ve görebileceği en halkçı hükûmetinin ve liderinin karşısında proleter bir jargonla ayaklanmanın başını çekmesine dönük sol çevrelerde hiç bir öz-eleştiri metni okuyamadık.

Aslında dünyada Marksistlerin önemli bir kısmı da Marksizm'in dünyayı açıklama konusunda içine düştüğü krizi çözebilmenin bir yolu olarak dünyada çok farklı çatışma alanlarının (antagonizmaların) var olduğu ve bütün bu alanların tek başına sınıfa dayandırılamayacağını kabul ettiler. Marx'ın veya ilk dönem Marksistlerinin ihmal ettiği, hatta inkâr ettiği farklı antagonizmalar arasında dinsel, cinsel, etnik temelli antagonizmalar vardı. Zamanla bunların arasına çevre, tanınma ve yaşam tarzı gibi antagonizmalar katıldı.

Bütün bu yeni antagonizmaların varlığının itirafı, yine de bütün siyasal alanı sağ-sol eksenli bir çatışma alanından ibaret görmekten kurtaramadı. Siyasal yelpazeyi veya bütün siyasal tavır ve tutumları sağ-sol ekseninin içine yerleştirmeye çalışmanın yeterli olduğu iddiasından geri durulmuş değil. Sol siyaset tıkandıkça bir "yeni sol" rüzgârı daha estirilir de yenisinin eskisinden hiç bir farkı olmaz. Yenisiyle eskisiyle solun tek aradığı şey iktidar olmaktır ama, bir türlü iktidar olamadığı için, bu hâlini bir meziyetmiş gibi göstermeye ve dönüp "hep muhalif olma" hâline bir kutsiyet atfetmeye yönelir.

"İktidar olmadığı için muhalefet hâline atfedilen kutsiyet" aslında Hıristiyan rahiplerinin, siyasal teolojisinin dolambaçlı iktidar teorisine bir yerden akraba çıkıyor. Bunu da en iyi yorumlayan ve adını koyanlardan biri de kabul edelim ki F. Nietzsche'dir. Onun *Anthi-Christ (Deccal)* kitabını biraz da anti-proleterya diye okuyabilirsiniz. Solun iktidar nefretine dönüşen iktidar eleştirilerinin üstü biraz kazındığında altından yoğun bir iktidar hasretinden ve talebinden başka bir şey çıkmaz. Esasen bundan daha doğal bir talep olamaz. Sorun bunun bu kadar ikiyüzlü bir biçimde bastırılmış olmasıdır, tıpkı Hıristiyan çileci söyleminin gizlediği iktidar arzusu gibi.

Bugünün gerek dünya gerekse Türkiye siyasetini sağ-sol yelpazesine sığdırabilene aşk olsun. İdris Küçükömer'e müracaat etmeye artık gerek kalmaksızın yeterince veri birikmiştir elimizde. Sol siyaset tercihinin motivasyonları arasında sınıfsal zeminin payı neredeyse yok gibidir artık. Nişantaşı

çevrelerine münhasır kalmış sol söylem ve siyasetin yeni dönemdeki müttefik arayışları arasında milliyetçi-ırkçı Kürt hareketi başta yer alıyor. Daha önceki ulusalcı ittifak noktasından bugün Kürtlerle ittifak noktasına Türk solunu hangi saik taşıyor olabilir? Biraz daha derine inelim, Türkiye'de sol hareketin içinden bir dinî grup olarak Alevileri çıkarın ve bakın bir geriye ne kalıyor? Literatürde tarif edilen yine de iyi kötü bir sol var ve literatür ile gerçeklik arasında bir sapma payı anlaşılabilir de Türkiye'deki pratiğinde bu kadar sapmaya, artık başka bir isim verilir.

"Hegel-oğulları ile İbrahim-oğulları Arasında Siyaset ve Tarih" başlığını *tezkire* dergisinin 50. sayısında da kullanmıştım. Bu başlık, aslında siyasetin gerek sınıfsal gerekse sağ-sol eksenli işleyişine dair tasavvurlara karşı, daha fazla geçerli olan başka bir dinamiğe dikkat çeker. Hegel'in sağcı ve solcu takipçilerinden itibaren siyaset eksenini sağ-sol eksenine göre okumak bir kural hâline geldi. Oysa bizzat bu eksendeki yer alış da dâhil olmak üzere, siyasal davranışlara ve taraflaşmalara yön veren daha derin tarihsel saikler vardır.

İbrahim oğulları, yani İsmail ve İshak arasında elbette bir sorun yoktu. Ama onlardan sonra gelen nesiller arasında gerçekleşen tarihsel ayrışmalar, bütün bir insanlık tarihine yön vermiş ve hâlâ vermeye devam ediyor. Bugün *Medeniyetler Çatışması* diye bahsedilen ve ne kadar hoşumuza gitmese de, antisemitizmiyle, islamofobisiyle geçerliliğine ne yazık ki tanıklık ettiğimiz büyük faylar belirliyor dünyadaki toplumsal hareketlilikleri.

Toplumsal tabanını bir türlü proleterya arasında bulamayan, bunun yerine kendine finans kapitalistten finansör, Türk, Kürt ulusalcılardan ve Alevilerden toplumsal taban bulmaya şartlanmış bir solun bile motivasyonu İbrahim oğulları arasındaki mücadelede nerede durduğuyla alakalı değil midir? Bunu biraz daha açık görebilmek için herkesin son yirmi yıl içinde sergilediği İslamofobik tepkilere, dünya siyasetinde nerede durduğuna bir bakmak yeter.

Türk Solunun Kürt'ü

HDP Eş Genel Başkanı bir süre önce grup toplantıları tarihine geçecek şekilde kürsüye çıkıp sadece bir kaç cümle içinde çok net bir bir mesaj verdi. Mesaj o kadar önemliydi ki, başka sözlerle gölgeye düşürülmemeli, vurgu eksikliği hissedilmemeli ve dileyenin istediği gibi yorumlamasına fırsat verilmemeliydi. Mesaj "HDP ve Kürtler var olduğu sürece sen başkan olamayacaksın, seni başkan yaptırmayacağız!" diye haykırıyordu.

Mesaja yüklenmiş olan şiddet ve celal, Erdoğan'a sesleniyor olsa da, şovun başkasına yapıldığı çok açıktı. Şimdiye kadar Demirtaş gibi, ondan çok daha siyaset gediklisi kaç kişiyi siyaset tarihine gömmüş olan Erdoğan'a bu densiz ve hadsiz hitaptan dikkate değer bir mesaj ulaşması sözkonusu bile değil. Sözün sahibinin bunu bilmemesi de mümkün değil herhâlde.

Mesaj bütün netliğiyle Erdoğan'a değil, Demirtaş'tan Erdoğan'ı başkan yaptırmama "hizmet"i uman çevrelere gidiyordu. Epey zamandır Türk Solu da, CHP de, Pennsylvania da Erdoğan'ı durdurma ile ilgili umutlarını bütün müştemilatıyla Kürtlere bağlamış durumda. Yıllardır asimile ve inkâr ettikleri, yok saydıkları, her türlü zulmü reva gördükleri Kürtleri Demirtaş'ın şahsında "alavere dalavere nöbete" çağırıyorlar.

Daha önceki dönemlerde hangi yolu denedilerse olmadı. Yeni süreçte "Gezi" dediler olmadı, «17-25 Aralık» dediler olmadı. Olmadığı gibi bütün hileleri ayaklarına dolandı. Ahlaksız saldırılarının sonunda bir hasar tespiti yaptıklarında ellerinde avuçlarında çok az şeyin kaldığını görüyorlar. Erdoğan ve AK Parti karşısında "mütemadiyen yenilmişlerin koalisyonu" her seferinde saflarına yeni yenilmişler katarak yeni hamleler peşinde koşuyorlar. Bu cephede yeni kozun Kürtler olduğunu, Demirtaş ve Kandil'in de Kürtler üzerinde mutlak hakimiyeti olduğunu düşünüyorlar belli ki. Cumhurbaşkanlığı seçim sürecinde allayıp pullayıp oylarını yüzde ona yaklaştırdılar. Az daha gayretle onu elbirliğiyle biraz daha allayıp pullarlarsa, Erdoğan'ın önünü kesmek için en kullanışlı araç şimdi o.

Böylece Cumhuriyet tarihinde Kürtlere en yakın durmuş, onların bütün gasp edilen haklarını statükonun ağzından söke söke alıp vermiş, baldıran zehri içme pahasına da olsa çözüm sürecine girişmeyi göze almış bir Erdoğan'ın önünü yine o Kürtlere kestirmiş olacaklar. Yani Kürtlere ahde vefasızlık rolü, yapılan bunca atılımı inkâr rolü yazacaklar, Kürtler de bu rolü oynayacak öyle mi? Bu rol yazısı, esas Kürtleri tanımayan, onları yok sayan, bizatihi asimile edip inkâr eden bir kafa yapısından çıkıyor. Alavere, dalavere Kürt Mehmet'i nöbete yollayan kafa, bu sefer Demirtaş'ın ağzından sesleniyor.

Bu sese sol, liberal, paralelci bütün "yenilmeye doymamışlar koalisyonu" sufle vermeye devam ediyor. Paralelin bütün yazılı ve görsel yayınları HDP'yi Türkiye demokrasisinin büyük şansı olarak yeni keşfetmiş olmanın tadını çıkarıyor gibi. Onca yılın İslamcısı Ali Bulaç, HDP'ye başarılı olabilmek için ne akıllar, ne taktikler veriyor, "hepsi de bedava" havasında. Ama tabii ki, yine de HDP'lileri değilse bile Kürt kardeşlerimizi uyarmayı borç bilirim: Bunlar günahlarını bile bedava vermez, benden söylemesi.

Genellikle Türk Solu dediğimizde dışarıda bırakmayı bir ahlaki sorumluluk olarak gördüğüm *Birikim Dergisi* çevresi de anti-Erdoğanizm sözkonusu olduğunda Türk Solu ile aradaki farklarını epeyce tesviye etmiş görünüyor. Murat Belge ile Ömer Laçiner'in GYV'nın iftar ziyafetinin etkisidir diyeceğim, ama belli ki o sofranın evveliyatı da var.

Birikim Dergisi'nden sevgili Tanıl Bora, benim mealen, "Kürtlerle ilgili tarihimizin 1915 veya 1925'e indirgenemeyeceğini, aksine ilişkimizin 1071, 1189 ve 1515 gibi daha köklü bir derinliği vardır." şeklindeki ifadelerimi naklederek yaptığı çıkarsamalar Kürtleri temellük ettiğini hisseden bir sol-sosyalist strateji adına sergilenmiş kıskanç bir refleks gibi. Bir milliyetçilik dedektörü gibi çalışan Bora'nın giderek çok daha kesif bir milliyetçiliğin ve şovenizmin konusu hâline gelmiş olan Kürt kimliğine tanıdığı bu imtiyazı anlamlandırmaya çalışıyorum. Genelde sol-sosyalist stratejinin bir etnik kimliğin bu kadar işlenmesini ne kadar caiz gördüğünü sorguluyorum.

Tabii ki Bora'ya "gerçek sosyalizm" hatırlatması yapacak değilim. Ama ben Malazgirt'i, Kudüs'ü ve Selahaddin'i, İdrisi Bitlisi'yi ve Sultan Selim'i hatırlattığımda tam da ortak yanlardan bahsetmiş oluyorum, yani barış diyorum, birlik, kardeşlik diyorum. O ise bizi ayrıştıran şeyleri hemen araya sokuyorsa nasıl bir Kürt tasarladığını esas bizim sormamız gerekmez mi? Kürt Selahaddin'i bir Türk olan Nureddin yetiştirmiştir. İkisi de bir Arap olan Abbasi halifesine tabiydiler. Ama ne halifenin Araplığı, ne Selahaddin'in Kürtlüğü, ne de Nureddin'in Türklüğü o gün kendi aralarında mevzu bahis bile değildi. Hepsi de kula kulluğu reddedip Haçlı emperyalizmine karşı Müslümanlar olarak birlikte hareket etmenin mücadelesini veriyorlardı.

Onlar birer Kürt, Arap veya Türk olarak değil, bu misyonlarıyla nam ve şeref buldular. Bugün Kürtlere milliyetçilik aşılayanlar, onları özgürleştirmenin değil, diğer bütün ulus-devletçikler gibi emperyalizmin oyuncağı hâline getirmenin peşinde. Bizimse mesajımız ve misyonumuz bir ve bütün olarak emperyalizmin karşısında da güçlü olmak, insan olarak da şereflenmekten ibaret. Türk Solu içinde hâlâ söz dinleyebilecekleri de davet ediyoruz: Bu şerefli davada herkese yer var.